KÜRESELLEŞME VE BİLGİ MERKEZLERİ

GLOBALİSATİON AND INFORMATION CENTERS

ÖZET

Bu çalışmada, son yılların en popüler konularından olan, siyasi, ekonomik, kültürel, sosyolojik ve teknolojik boyutuyla devletleri, toplumları ve örgütleri etkileyen küreselleşme olgusuyla, bilgi merkezlerinin bu olgudan nasıl etkilendiği hususu değerlendirilmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, toplumsal ve bireysel bilgilenmeye ve öğrenmeye, sahip oldukları enformasyon kaynaklarıyla katkı sağlayan bilgi merkezlerinin, küreselleşme karşısındaki tutumları ve küreselleşmeden ne oranda etkilendikleri konusunu ele almaktır. Çalışmada betimleme yöntemi kullanılmıştır. Yanıtı aranan sorular ise, küreselleşmenin ne olduğu ve bilgi merkezlerinin küreselleşmeden nasıl etkilendiği şeklindedir. Çalışmanın sonucunda küreselleşmenin tüm toplumları az ya da çok etkilediği ve bilgi merkezlerinin değişimine ve yeniden yapılanmasına neden olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: *Küreselleşme, küreselleşmenin boyutları, bilgi ekonomisi, bilgi merkezleri, enformasyon hizmetleri*

ABSTRACT

In this study, the concept of globalism, one of the most popular subjects that affect states, societies and organizations with its political, economic, cultural, sociologic and technologic dimensions, and how information centres have been affected by this concept are evaluated. The basic purpose of this study is to deal with the manners of conduct of information centres, which contribute to the social and personal informing and learning by means of their information resources, and how they are affected by globalism. Description method is used in the study. The questions whose answers are looked for are as following: what globalism and how the information centers are affected by the globalism. In the conclusion of the study, it is seen that globalism affects all societies more or less and it causes information centres to change and restructure.

Keywords: *Globalization, dimensions of globalization, knowledge economy, information centres, information services.*

Malik YILMAZ

Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. E-posta: malik.yilmaz@atauni.edu.tr

Giriş

Çok boyutlu bir kavram olan küreselleşme, özellikle ekonomik, siyasi, teknolojik, kültürel vs. çeşitli boyutlarıyla değerlendirilmektedir. Günümüzde ülkeler ve toplumlar sürekli değişen dünya koşullarına uyumlarını çoğunlukla bu kavram çerçevesinde ele almaktadır.

Küreselleşme ortaya çıkan siyasi, ekonomik, kültürel, teknolojik vs. değişimlerin beraberinde getirdiği baskıcı ve çoğunlukla izlenilmesi gerekli yeniliklere uyumu zorunlu hale getirmiştir. Bu uyum kimi zaman bilerek ve isteyerek sağlanmakta; kimi zaman ise, küreselleşmenin önlenemez zorlayıcı ve baskıcı girdisiyle toplumları, örgütleri ve hatta bireyleri derinden etkilemektedir[1].

Robertson'a[2] göre, *küreselleşme hem bir bütün olarak dünyanın bilinçlenmesinin güçlenmesini hem de baskı altına alınmasını içeren bir kavramdır.* Ekonomik hareketlerin uluslararası boyut kazanmasının ve sermayenin küresel dolaşımının toplumsal değişimlerde önemli bir rol oynamasıyla birlikte ortaya çıkan sonuçlarından olan küreselleşme, farklı alanlarda köklü değişimlere neden olmuştur.

Kültürel anlayışın ve bilimsel gelişmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan örgütlerden olan bilgi merkezleri de küreselleşmenin sosyolojik, ekonomik, kültürel ve özellikle teknolojik etkilerine maruz kalmıştır. Bilginin ve bilgiye dayalı olarak üretilen enformasyon kaynaklarının ticari bir meta haline geldiği günümüz dünyasında, enformasyon kaynağı üreticileri ürettikleri enformasyon kaynaklarını hem basılı hem de çoğunlukla elektronik ortamda tüketicilere pazarlayabilmektedir. Enformasyon kaynaklarındaki sürekli artış, bilginin üretim unsurlarından biri olarak kabul edilmesi, bilginin örgütsel

1 Rosa Gomez Dierks, *Introduction to globalization: political and economic perspectives for the new century*, Illinois 2011, s. 6.

2 Roland Robertson, *Globalization: social theory and global culture*, Sage Publication, London 2000, s.8.

ve bireysel faaliyetler için gerekliliği vs. gibi öne çıkan nedenler bilgi merkezlerinin küresel dünya koşullarına göre kendilerini yeniden düzenlemelerini zorunlu kılmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin enformasyon hizmetlerinde kullanılması enformasyon kaynaklarını elde etme ve sunma etkinliklerini kolaylaştırmış, aynı zamanda enformasyon kullanıcıları için zaman ve mekân sınırını ortadan kaldırmıştır. Ayrıca bilgi teknolojileri enformasyon kaynaklarının niteliğini değiştirmiş özellikle elektronik enformasyon kaynaklarının üretimine neden olmuştur. Bu gelişmeler ve bilgi teknolojilerinin enformasyon hizmetlerinde kullanılması, dijital ya da elektronik kütüphane olgusunu ortaya çıkarmıştır. Yapılan bu çalışmada öncelikle genel olarak küreselleşme kavramı ve küreselleşmenin boyutları açıklanacak, sonrasında ise bilgi merkezlerinin küreselleşmeden ne oranda etkilendikleri üzerinde durulacaktır. Bu bağlamda küreselleşmenin bilgi merkezlerine özellikle derme ve hizmet sunumu bakımından ne gibi etkileri olduğu, çalışmanın problemi olarak gösterilebilir. Çalışmada yanıtı aranan başlıca sorular ise; küreselleşmenin enformasyon hizmetlerine etkilerinin neler olduğu ve bu etkiye karşılık bilgi merkezlerinin nasıl bir rol üstlenmeleri gerektiğidir.

Küreselleşme Kavramı

Küreselleşme, uluslararası ticaretin büyümesinin ve kültürel alışverişin bir sonucu olarak çarpıcı bir biçimde yükselen dünya ekonomisi ile toplumların değişimini niteleyen bir kavramdır[3]. Teeple[4] *küreselleşmeyi, ulusların sosyal ve politik yapılarıyla giderek büyüyen sermayeleri arasındaki çelişkinin çözümlenmesini açıklamak* olarak tanımlamaktadır.

Küreselleşme, sivil toplum, işgücü, işletmeler, uluslararası örgütler ve devletleri de içeren çok geniş aktörlerin, ulusal ve uluslararası yeni ekonomik ilişkilerin ve teknolojilerin etkisiyle aşamalı olarak etkileşimi ve yeniden şekillenmesidir. Bazı yazarlar küreselleşmenin yüzeyleri olarak kabul edilen yükselen uluslararası ticaretin ve paralelindeki gelişmelerin teknolojik ilerlemelerden farklı olduğunu ve ayrı olarak ele alınmasını önerirken; bazı yazarlar da bu iki kavramı birlikte düşünmek ve değerlendirmek gerektiğini önermektedirler[5].

Buna karşın küreselleşme, dünya ekonomisinde ülkeler arasındaki ekonomik entegrasyonun artması, ekonomik bağlılığın ve şeffaflığın yükselmesi sürecini ifade etmektedir. Küreselleşme sadece sınır ötesi ekonomik hareketlerin artması ve olağanüstü bir şekilde genişlemesi değil, aynı zamanda ulusal sınırlar içindeki ekonomik hareketlerin de bir organizasyonu[6] olarak kabul edilebilir.

Küreselleşmenin günümüzde etkin ve belirleyici olması, birçok ekonomik ve politik eğilimlerle ilişkilidir. Bunlar kısaca şu şekilde özetlenebilir[7].

a) Üretim üzerindeki finansal nüfuzun yükselmesi ve küresel kredinin oluşumu

b) Bilginin önemli bir üretim faktörü olmaya başlaması sonucu gerekliliğinin artması

c) Teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlemesi ve teknolojik yeniliklere güvenin artmasıyla birlikte bilgi tabanlı örgütlerin ortaya çıkması

d) Çok uluslu örgütlerin oluşumunda küresel kısmi tekelciliğin etkisi ve bunun yükselmesi. Küresel dünyada seçim şansı olmayan örgütlerin, ulus devletlerin ve ekonomilerin dışında önemli güçlere sahip uluslararası etkinlikleri olan finans kurumlarının ortaya çıkması

e) Bilgininin, üretimin ve finansın küreselleşmesidir.

Bu gelişmeler ulus devletlerin kendilerini yeniden düzenlemelerini zorunlu kılmış, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, Dünya Ticaret Örgütü, G8 ve Birleşmiş Milletler gibi küresel otorite yapılarının etkilerinin yükselmesini beraberinde getirmiştir. Kısacası küreselleşme kavramı, farklı ve birbirleriyle ilişkili boyutları içermektedir. Söz konusu bu kavram çalışmada, ekonomik, teknolojik, siyasi ve kültürel bağlamda kısaca değerlendirilmektedir.

Ekonomik Küreselleşme

Ekonomik küreselleşme, ülkelerin ekonomik anlamda önemli ölçüde birbirine bağlı olma sürecinin devam etmesidir. İşgücü akışının, uluslararası finansal akış hacminin ve hizmetler ile ürünlerde uluslararası ticari hacmin artması ekonomik küreselleşmenin yansımaları olarak ortaya çıkmaktadır[8].

Ekonomik küreselleşme 20. yüzyılın sonunda öne çıkan ve tartışılan konuların başında gelmektedir. Bu yüzyılda serbest ticaretin ve sermaye akışının çoğalması, uluslararası ekonomik bağımlılığın artmasını beraberinde getirmiştir. Yabancı yatırım

3 Antonia Arahova ve Sarantos Kapidakis, "Globalization and library management: practical ideas for effective strategic methods", J. L. Mullins (Ed.), *Library Management and Marketing in a Multicultural World*, International Federation of Library Association sand Institutions Publications, The Hague-The Netherlands 2007, s.192.

4 Gary Teeple, What is globalization?, S. McBride ve J. Wiseman (Eds.), *Globalisation and its discontents*, Palgrave Publishers, New York 2000, s. 9.

5 Bernhartd G. Gunter ve Rolph van der Hoeven, "The dimension of globalization: a review of the literature", *International Labour Review*, 143 (1-2), 2004, s. 7.

6 Satya Dev Gupta, *The political economy of globalization*, Kluwer Academic Publishers, Norwell-Massachusetts 1997, s. 13.

7 Werner Bonefeld, "The politics of change: ideology and critique, common sense", *Journal of the Edinburgh Conference of Socialist Economists*, December 1999, s. 76 vd.

8 Stanley Fischer, "*Globalization and Its challenges*" Elektronik adres: *http://www.iie.com/fischer/pdf/fischer011903.pdf* 15 Mart 2012 tarihinde erişildi.

hacminin genişlemesi ve internet; gelişmekte olan ülkeler ile OECD ülkeleri arasında ekonomik dayanışmanın yeni bir türünü tesis etmiştir. İnternet ve iletişim ağları gibi teknolojik gelişmeler, bilginin yayımı için yeni ve önemli fırsatlar sağlamaktadır[9].

Günümüz konjonktüründe küreselleşmenin tümüyle yeni bir kavram olduğu ve bugünkü dünya ekonomisinin karakterini değiştirdiği bazılarınca savunulmaktadır; fakat bu düşünce doğru olmadığı gibi, küreselleşme de yeni bir kavram değildir. Gerçekte yaklaşık 1870'lerde başlayan ve I. Dünya Savaşı'nın 1914 yılında patlak vermesine kadar devam eden süreçte küreselleşmenin benzer bir evresi söz konusuydu. Bu süreç küreselleşmeyi anlamak için önemlidir[10].

Dünya ekonomisi 1950'ye kadar kademeli bir uluslararası ekonomik uyum sürecini yaşamıştır. Nitekim 20. yüzyılın son çeyreğinde küreselleşme sürecinde hızlanmaya yönelik işaretler görülmüştür. Küreselleşmenin temel özelliği birçok ülkede açıklık ve şeffaflık derecesinin yükselmesidir. Bu fenomenin ekonomik anlamda üç boyutu vardır. Bunlar; uluslararası ticaret, uluslararası yatırım ve uluslararası finanstır. Söz konusu açıklık sadece ticaret, yatırım ve finans akışıyla sınırlandırılmamalı, ayrıca ulusal sınırlar içindeki hizmetlerin, teknolojinin, bilginin ve fikirlerin de bir uzantısı[11] olarak düşünülmelidir.

Giddens'a[12] göre dünya kapitalist ekonomisinde küreselleşmenin dört boyutunun olduğu görülmektedir. Bunlar, ulus-devlet sistemi, dünya kapitalist ekonomisi, dünya askeri düzeni ve iş gücünün uluslararası bölüşümüdür. Dünya ekonomisindeki gücün temel merkezinde üretime öncülük eden kapitalist ekonomik şirketlerin bulunduğu ülkeler yer almaktadır. Bu ülkelerin ulusal ve uluslararası ekonomik politikaları, ekonomik aktivitelerin düzenlenmesinin birçok formlarını içermektedir. Bu ülkelerdeki şirketler etkinliklerini siyasi ve ekonomik bir izolasyon içinde sürdürmektedirler. Bu, şirketlere küresel ekonomide geniş bir alanda serbestlik sağlamaktadır.

Küreselleşme sürecini besleyen temel dinamikler arasında uluslararası ekonominin gelişmesi ve çok uluslu şirketlerin yaygınlaşması da kuşkusuz önemli yere sahiptir. II. Dünya Savaşı'ndan sonra üretimin ulusal sınırlar dışına çıkması hızlanmış ve giderek yeni bir dünya ekonomisi şekillenmeye başlamıştır. Uluslararası yatırım ve üretimin kaynağını teşkil eden çok uluslu şirketler, bu tarihlerden sonraki gelişmeleriyle dünya ekonomik sisteminde büyük değişikliklere yol açmışlardır[13].

Liberal ekonomi anlayışı ve çok uluslu şirketlerin uluslararası ticari faaliyetleri küreselleşme olgusuna ivme kazandırdığı gibi IMF, WTO, IBRD, OECD gibi ekonomik ve ticari amaçla kurulmuş uluslararası örgütlerle ulusal ve uluslararası ekonomilere önemli oranda yön verebilmektedir. Bu örgütler özellikle ekonomilerin küreselleşmesini, uyumlarını ve iyileştirilmesini sağlamaktadır.

Kültürel ve Teknolojik Küreselleşme

Küreselleşme ve kültür; yaşam tarzı, kültürler arası çatışma, göç, küresel ve yerel ilişkiler, müzik, medya, sinema, pazarlama, moda, mutfak gibi birbirlerine bağlı alanlarda sürekli bir akış içinde yaşanan değişimleri içermektedir[14]. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı, toplumlar ve bireyler arasında uluslararası boyutta kültürel yakınlaşmaya ve benzeşmeye neden olduğu gibi; ulusal ve yerel kültürlerin bu araçlarla sunulan yabancı kültürel değerler karşısında deformasyona uğramasına da neden olmaktadır. Günümüzde her alanda olduğu gibi *"kültürel küreselleşmeye doğru yanıt verebilmek, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımını ve onların küresel dünyaya nasıl uyarlanması gerektiğinin bilinmesini zorunlu kılmaktadır"*[15]. *"Küreselleşme konusunda uzman olan yazarlar, küreselleşmenin yerel kültürler gibi konular üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu ve bunun giderek arttığını belirtmektedirler"*[16]. Bununla birlikte

Küreselleşmenin kültür üzerindeki etkisi tartışmalıdır. Neo-liberaller kültürel küreselleşmenin modern yaşam tarzına bağlı hayat standartlarını geliştirmeyle ilgili olduğunu savunmaktadırlar. Kurumsalcılar ise, kültürel küreselleşmenin, daha iyi kavramaya ve işbirliğine dayalı iletişim ağlarıyla ilgilendiklerine inanmaktadırlar. Tartışmalar kültürel küreselleşmenin kültürel homojenleşmeye neden olduğu ve bunun kültürel emperyalizmin bir süreci olduğu üzerinde hâlâ devam etmektedir[17].

Sermaye gücünün ve şirketlerin uluslararası ekonomik ve ticari çabalarının küreselleşme sürecine ivme kazandırmasıyla birlikte uluslararası şirketler meydana gelmiş, İngilizce iş dünyasında kullanılan bir ticaret ve iletişim dili halini almıştır. Ayrıca İngi-

9 Paul J. J. Welfens, *Globalization of the economy, unemployment and innovation: structural change, schumpetrian adjustment, and new policy challenges*, Springer, New York 1999, s. 1.

10 Gupta, *a.g.e.*, s. 14; Dierks, a.g.e., s. 7.

11 Gupta, *a.g.e.*, s. 14.

12 Anthony Giddens, *The consequences of modernity*, Standford University Press, California 1999, s. 70.

13 H. Ömer Köse, "Küreselleşme sürecinde devletin yapısal ve işlevsel dönüşümü", *Sayıştay Dergisi* 49, 2003, s.7.

14 Jan Nederveen Pieterse, *Globalization and culture*, Rowman&Little field Publishers, Maryland 2009, s. vii.

15 Arahova ve Kapidakis, *a.g.m.*, s. 192.

16 Globalization 101, "Culture and Globalization". Elektronik adres: *http://www.globalization101.org/uploads/File/Culture/cultall2010.pdf* 11 Mart 2012 tarihinde erişildi.

17 Justin Ervin ve Zachary Alden Smith, *Globalization: a reference handbook*, ABC-CLIO, California 2008, s. 35.

lizce, uluslararası bilim ve teknoloji, politika, medya ve hatta edebiyat dilini oldukça etkilemiştir. Tüm dünyaya hizmetlerin ve ürünlerin pazarlanması ve buna bağlı olarak sosyal ve bireysel ihtiyaçların metalaştırılması karşısında ulusal kültürler giderek karşı koyamaz hale gelmişlerdir. Sonuçta küresel düzeyde bir kültürel melezleşme ve homojenleşme gittikçe artmaya başlamıştır[18].

Bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı medya ürünleri toplumlar arasındaki etkileşimleri sıklaştırarak kültürel küreselleşmeyi hızlandırmıştır. Küreselleşmenin etkisiyle toplumlar ve bireyler yeni kültürel değerler edinmek zorunda bırakılmıştır. Nitekim gelişmiş toplumlar, kendi kültürel değerlerini teknolojik tabanlı medya ürünleriyle diğer toplumlara sürekli ihraç etmekte, bu toplumlarda kültürel değişimlere neden olabilmektedir. Böylece teknolojik, ekonomik ve hatta politik destekli dominant (egemen) kültürel değerler, yerel kültürel değerleri zayıflatabilmekte ya da değiştirebilmektedir.

Küreselleşme, geleneksel ürünlerin üretiminin azalmasına ve buna karşılık yabancı yapımı tüketici ürünlerinin daha çok elde edilebilirliğinin artışına neden olmuştur. Bu durum film, müzik ve basılı ve elektronik yayınlar gibi kültürel ürün ve hizmetlerde uluslararası ticaretin artmasını da hızlandırmıştır. Kültürel ürünlerin ticaretinin artmasıyla bütün toplumlar yabancı kültürlerin etkisine maruz kalmıştır. Kültürel ürünlerin ihracı yerel kültürlerin, değerlerin ve geleneklerin çoğunlukla değişimine yol açmıştır. Ulusal kültürler üzerinde küreselleşmenin sonuçları hakkında fikir birliği olmamasına karşın birçok insan, yabancı kültüre maruz kalan insanların ve toplumların kültürel değerlerinin ciddi oranda zarar gördüğüne inanmaktadır (Globalization 101, 2012)[19].

Bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin toplumların, örgütlerin ve bireylerin hem ticari hem de kültürel alışverişine zemin hazırladığı ve küreselleşme kavramını öne çıkardığı bir gerçektir. Bu bağlamda bilgi teknolojileri küreselleşmeyi hızlandırmakta özelikle ekonomik, kültürel ve politik küreselleşmeyi yönlendirebilmektedir. Nitekim *teknoloji; çevresel, etik, sosyal ve politik değerler üzerinde bir küresel güç olarak etkili olmaya başlamıştır*[20]. *Hükümetlerin küreselleşme sürecinde ülkelerinin konumlarını yükseltebilmek için bilgi teknolojisi ve iletişim alt yapılarına yatırım yaptıkları, sosyal ve ekonomik programlarını modernize ettikleri görülmektedir*[21].

Bilgi teknolojileri küreselleşme sürecini harekete geçiren bir faktördür. 1990'lı yılların başından itibaren hızlanan bilgisayar yazılım ve donanımıyla iletişim alanındaki gelişmeler, insanların bilgiye ve ekonomik potansiyellere ulaşabilmelerine olanak sağlamıştır. Sosyal iletişim ağları ve diğer Web 2.0 uygulamaları gibi internet tabanlı araçlar, insanların kişisel, politik ve ticari amaçları için bilginin kullanım ve paylaşım yollarını değiştirmiştir. Bu gelişmeler ekonominin tüm sektörlerinde kazançları arttırmıştır. Bilgi teknolojileri coğrafik engellere takılmadan uluslar ve kültürler arasındaki fikirleri ve yeni ürünleri destekleyecek kaynakların kullanımını kolaylaştırmıştır. Bilginin değişimi için etkili kanalları yaratmada bilgi teknolojileri küresel uyum için katalizör görevi üstlenmiştir[22].

Ulaşım ve iletişimde yaşanan teknolojik gelişmeler ürün fiyatlarının düşmesini desteklediği gibi uzaklık kavramını da ortadan kaldırmıştır. Teknoloji, daha hızlı ve ucuz ulaşım, iletişim ve erişim olanağı sağlayarak bu yönde küreselleşme kavramına öncülük etmiştir. Nitekim teknoloji, küreselleşmeye ortam hazırlamış ve küreselleşme politikalarının ana konularından biri olmaya başlamıştır. Artık teknolojinin, sosyal ve kültürel gelenekler gibi görmezlikten gelinemeyecek kadar önemli olduğunun, ekonomik zenginliğin ve politik gücün merkezinde yer aldığının farkına varılmıştır[23].

Politik Küreselleşme

Politik küreselleşme dünya genelinde politik ilişkilerin karşılıklı gelişmesini ve güçlenmesini ifade eden bir kavramdır[24]. *Küreselleşmenin temel boyutlarından biri olarak değerlendirilen bu kavram, küresel bağlamda meydana gelen politik eylemleri içermektedir*[25]. Keyman[26] politik küreselleşmeyi, *siyasal mekânın devletler üstü bir tarzda yeniden eklemlenmesi ve devletlerarası ilişkilerin artık evrensel ya da bölgesel uluslararası örgütlerin çatısı altında yeniden düzenlenmesi* şeklinde tanımlamaktadır.

18 Teeple, *a.g.m.*, s. 21.

19 Globalization 101, "Culture and Globalization", aynı adres.

20 C. C. R. Ramos, *Globalization and technology*, Rex BookStore, Manila 2004, s. 1.

21 Natalia Volkow ve Chrisanthi Avgerou, "The role of information technology in developing countries in the process of globalisation", M. Odedra-Straub, R. WO Okot-uma ve G. Cyranek (Ed.), *Information Technology and Globalisation: Implications for Developing Countries*, Commonwealth Secretariat, London 1995, s. 52.

22 Globalization 101, "Technology and Globalization". Elektronik adres: *http://www.globalization101.org/uploads/File/Technology/tech2010.pdf* 12 Mart 2012 tarihinde erişildi.

23 Ramos, *a.g.e.*, s. 2.

24 Manfred Steger, *Globalization*, Sterling Publishing, New York 2009, s. 73.

25 Annabelle Mooney ve Betsy Evans, *Globalization: the key concepts*, Routledge, New York 2007, s. 194.

26 E. Fuat Keyman, *Türkiye ve radikal demokrasi*, Alfa Yayınları, İstanbul 2000, s. 24.

Rusya'da 1917 Bolşevik İhtilali ile başlayan devrim aslında 1947 yılında başlayan hem ekonomik hem de politik boyutlara sahip soğuk savaşın ve iki kutuplu dünyanın temellerini atmıştır.

Kaymakçı'ya[27] göre 1990'lu yıllara kadar dünya ekonomik ve siyasal anlamda iki bloğa ayrılmıştır. ABD'nin öncülüğünde oluşan bloğun özelliği siyasal sistem olarak çoğulculuğa ve demokrasiye; ekonomik olarak da, piyasa ekonomisine dayalı olmasıydı. SSCB'nin önderliğinde oluşan bloğun özelliği ise, siyasal sisteminin tek parti iktidarına dayalı; ekonomik sistemininse, merkezi sosyalist plana dayalı bir ekonomi olmasıydı. Üçüncü bir yapı olarak adlandırılan bağlantısızların ise siyasal yapıları diktatörlük, saltanat, tek parti, demokrasi vs. sistemleri içerirken; ekonomik anlayışlarıysa, siyasal çeşitliklerini yansıtan bir yapı içerisindeydi. Soğuk savaşın 1991 yılında bitmesiyle küreselleşme kavramının yaygınlaşması aynı zamana denk gelmektedir.

1970'lerde küreselleşme eğilimleri güçlü bir şekilde yükselirken, ayrı devletlerden oluşan uluslararası toplum hızlıca küresel ölçekte karşılıklı politik dayanışma içine girerek ulus devletlerin egemenliğine meydan okudular. Nitekim Soğuk Savaş'ın bitimine yakın 1990 yılında ABD Başkanı George H. W. Bush Westphalian[28] modelinin ortadan kalktığını ve yeni bir dünya düzeninin doğduğunu ilan etmiştir[29]. Geleneksel ulus- devlet anlayışını tehdit eden bu anlayış ve siyasetle birlikte, ulus-devlet sistemi küreselleşmenin de etkisiyle yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Şen'e[30] göre *küreselleşmenin mevcut ulus-devlet yapıları üzerinde bir baskı oluşturduğu çoğu bilim adamı tarafından kabul edilmektedir. Ancak bu gidişatın ulus devletin uluslararası bir devlete yenilenmesi mi yoksa ulus-devlete olan ihtiyacı pekiştiren bir türden mi olduğu tartışma konusudur.*

Küreselleşme süreci her alanı olduğu gibi geleneksel ulus-devlet yapısını da etkilemiştir. Nitekim küreselleşme ve beraberinde getirdiği düşünceler, devletin etkinlik ve sorumluluk alanlarının sınırlanması gerektiği anlayışını öne çıkarmıştır. Politik küreselleşme süreci ulus devletin otoritesini, yetkilerini ve sorumluluklarını başkalarıyla paylaşmaya zorunlu kılarak sarsmıştır. Bu süreçte ulus devlet, yetki, otorite ve sorumluluğunu küresel etkinlikleri ve yönlendirmeleri olan uluslararası örgütlere devretmeye başlamıştır. Bu bağlamda sorunların uluslararası arenaya taşınması ve çözümünde bu örgütlerle işbirliği yapılması ulus devlet için zorunlu hale gelmiştir. Diğer bir deyişle, uluslararası alanda söz sahibi ve yaptırımı olan çeşitli örgütler devlet egemenliğine, otoritesine ve sorumluluğuna ortak olmuştur. Devletler, ulusal ve uluslararası politik uygulamalarında küresel etkinliği ve yaptırımı olan bu örgütlerin ilkelerini ve yönlendirmelerini dikkate almak zorunda kalmıştır.

Bilgi Merkezleri ve Küreselleşme

Bilgi merkezleri, basılı ve elektronik enformasyon kaynaklarının seçimini yaparak sağlayan, bu kaynaklara erişimi gerçekleştirmek üzere kataloglama ve sınıflama işlemlerini yürüten, bunları saklayan ve farklı enformasyon hizmetleri aracılığıyla bu kaynakları sunarak kullanıcıların bilgi ve enformasyon gereksinimini karşılamaya yönelik çalışmalar yapan kurumlardır. Kütüphaneler, arşiv kurumları ve dokümantasyon ve enformasyon merkezleri bilgi merkezi kavramı altında değerlendirilen kurumlardır. Bu kurumların temel amacı, bilgi gereksinimi duyan kullanıcıya çeşitli yollarla enformasyon hizmeti sunmaktır. Ayrıca sahip oldukları enformasyon kaynaklarını bilimin ve kültürün hizmetine sunmak bu merkezlerin diğer amaçları arasındadır. Bu bağlamda bilgi merkezleri tartışmasız kültürel ve bilimsel bir görev üstlenmekte; kültürel ve bilimsel bir ürün özelliği taşıyan enformasyon kaynaklarının bireylerce kullanımını sağlama, hem de bu kaynakları koruyarak gelecek nesillere aktarma misyonunu da yerine getirmektedir.

Bilgi Ekonomisi ve Bilgi Merkezleri

Bilginin geleneksel üretim öğelerine ek bir unsur olarak kabul edilmesi bilgi tabanlı şirketlerin[31] ortaya çıkmasına neden olduğu gibi, şirketlerde bilginin etkin kullanımına dayalı bilgi ekonomisi ve bilgi yönetimi olgusunu beraberinde getirmiştir. Bilginin önemli bir meta ve/veya girdi olduğu bilgi ekonomisinde bilgi, küreselleşmenin de etkisiyle şirketler için değerli bir rekabet aracı konumuna ulaşmıştır. OECD bilgi ekonomisini, *üretimde ve dağıtımda, bilginin ve enformasyonun kullanıldığı ekonomi* olarak tanımlamaktadır[32].

27 Oğuz Kaymakçı, "Kavramsal ve kuramsal ve tarihsel açıdan küreselleşmeye giriş", Oğuz Kaymakçı (Ed.), *Küreselleşme üzerine notlar*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2007, s. 10.

28 1648'de Protestan Reformu'nu benimseyen Avrupa'nın temel güçleri arasındaki süregelen otuz yıl savaşları olarak bilinen din savaşlarını bitiren barış antlaşması. Bu antlaşmaya göre Avrupa ülkeleri bölgesel bütünlüğün ilkelerine saygı duyacaklarını kabul etmişlerdir. Westphalian modeli ve/veya egemenliği ulus devlet egemenliği anlayışını savunan bir modeldir.. Bu model iki temele dayanmaktadır: Bölgecilik ve içyapılarda dış etkenlerin bir rolünün olmaması (Steger, a.g.e., s. 75).

29 Steger, a.g.e., s. 77-78.

30 Y. Furkan Şen, *Globalleşme sürecinde milliyetçilik trendleri ve ulus-devlet*, Yargı Yayınları, Ankara 2004, s. 222.

31 Bilgi tabanlı örgüt fikrinin Drucker (1988) ve Nurmi (1988) gibi yönetim bilimcilerin çalışmaları ile 1980'lerde ortaya çıktığı görülmektedir (Chris Carter, Stewart R. Clegg, Martin Kornberger ve Jochen Schweitzer, *Strategy: Theory and Practice*, London 2011, s.103).

32 OECD (1996), "The knowledge-based economy", s.7. Elektronik adres: *http://www.oecd.org/dataoecd/51/8/1913021.pdf*. 13 Temmuz 2012 tarihinde erişildi.

Bilgi ekonomisini ortaya çıkaran iki belirleyici güç vardır: Bunlardan birincisi, ekonomik faaliyetlerde bilgi kullanımının artması; ikincisi ise, ekonomik ilişkilerde yükselen küreselleşme olgusu ve küreselleşmenin itici gücüdür[33].

Hayes'e[34] (2004, s. 231) göre bilgi ekonomisi fikri Plato'dan beri vardır; fakat günümüzde bu kavram önem kazanmış ve birçok yeni terminoloji bu kavrama eklenmiştir. Bilgi ekonomisinin öne çıkması üç temel nedene bağlıdır. Bunlar:

a) Küreselleşme; küresel dünyadaki pazarlar ve ürünler,

b) Teknolojik gelişmeler; bilgi ve iletişim teknolojileri ve

c) Enformasyon ve bilgi; bunların ekonomideki önemlerinin anlaşılmasıdır.

Teknolojik değişim hızının artması ve bilgi teknolojilerindeki sürekli ilerleme hem toplumsal yapıyı hem de şirketlerin faaliyetlerini etkilemiştir. Bilgi teknolojilerinin kullanımıyla birlikte bilginin ve enformasyonun üretimi, dağıtımı ve paylaşımı işlemleri kolaylaşmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve bu gelişmelerin yoğun bilgi üretimine neden olması, şirketlerde bilgi yönetimi uygulamasını gerekli kılmıştır. Bilgi ekonomisine paralel olarak ortaya çıkan bilgi yönetimiyle örgütler, ürün ve hizmet üretiminde gereksinim duydukları bilgiyi ve enformasyonu belirleme, sağlama, kullanma ve saklama işlemlerini gerçekleştirmektedir. Shanhong'un[35] Wang'dan[36] aktardığına göre *bilginin sosyal gelişmelerde itici güç olmaya başlamasından beri, toplumun bilgiye ve enformasyona ilgisiyle birlikte insanların bilgi ve enformasyon talepleri gittikçe artmaya başlamıştır. Bu bilgi merkezlerinin gelişimi için uygun bir ortam oluşturmuştur.* Nitekim *bilginin ve enformasyonun, profesyonel anlamda yönetildiği bilgi merkezlerinin ve uzmanlarının bilgiyi yönetme konusunda önemli sorumlulukları ve rolleri olduğu*[37] kabul edilmeye başlanmıştır. Bu bağlamda vurgulamak gerekir *ki bilgi uzmanları, örgüt için önemli olan örtük bilgiye sahiptirler. Sadece enformasyon kaynaklarının seçiminde ve sağlanmasında yetenekli değiller aynı zamanda özel proje ve problemler için enformasyonun bulunmasında, önemli enformasyonun özetlenmesinde, enformasyonun kalitesinin değerlendirilmesinde, gerekli enformasyonun analizi ve kolay anlaşılacak şekilde ifade edilmesinde de yeteneklidirler*[38]. Bilgi merkezinin de içinde bulunduğu bir yapılanmayla örgütsel bilgiyi ve enformasyonu etkin biçimde yönetme, şirkete önemli bir ekonomik girdi sağlayabildiği gibi, küreselleşmenin beraberinde getirdiği dinamik ve karmaşık bir ortamda şirketin yaşamını sürdürebilmesine de olanak sunmaktadır. Nitekim İngiltere'deki halk kütüphanelerinin toplum odaklı bilgi ekonomilerin ve yerel ekonomik hayatın gelişmesindeki rollerinin ne olduğu üzerine yapılan kanıta dayalı bir araştırmada söz konusu kütüphanelerin daha dinamik ve kapsayıcı bilgi ekonomisinin gelişimine yardım ettikleri ortaya konulmuştur. Ayrıca önemli desteğine karşın kütüphanelerin bu rolleri genellikle hâlâ tanınmamakta ve küçümsenmektedir[39].

Günümüzde küreselleşmenin de etkisiyle toplumlar, örgütler ve bireyler değişime ayak uydurmak ve değişimin getirdiği avantajlardan yararlanmak amacıyla faaliyetleriyle ilgili gerekli bilgi ile enformasyonu elde etmekte ve çeşitli etkinliklerde kullanmaktadır. Bilginin insan faaliyetlerinin tümünde bu derece önemli olması, küreselleşmeyle ilişkisi olan bilgi toplumu olgusunu ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda toplumsal değişimi ifade eden bilgi toplumu olgusu, geleneksel toplum yapılarını değişime zorlamaktadır. *Bilginin toplumsal yaşamın her alanındaki belirleyiciliği, hem toplumlar ve hem de bireyler için zorunlu ihtiyaç durumuna gelişi, meta niteliğine dönüşmesi, bilgi ve iletişim teknolojilerinin bilginin hem üretimini hem de kullanımını niteliksel olarak değiştirmesi gibi gelişmeler*[40], bilgi toplumunun ve küreselleşmenin yansımaları olarak kabul edilmektedir.

Küreselleşme olgusunun önemli göstergelerinden olan bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu olanaklar sayesinde coğrafi sınırlar ortadan kalkarak veri, enformasyon ve bilginin elde edilebilmesi, işlenmesi, kullanımı, paylaşımı ve depolanması kolaylıkla sağlanabilmektedir[41]. Bu gelişmeler dünyadaki birçok devletin ve örgütün faaliyetlerini ve

33 John Houghton ve Peter Sheehan (2000), "A primer on the knowledge economy", s. 2. Elektronik adres: *http://www.cfses.com/documents/knowledgeeconprimer.pdf.* 13 Ocak 2012 tarihinde erişildi.

34 Helen Hayes, "The role of libraries in the knowledge economy", *Serials: The Journal For The Serials Community,* 17(3), 2004, s.231

35 Tang Shanhong, "Knowledge management in libraries in the 21st century". Elektronik adres: *http://archive.ifla.org/IV/ifla66/papers/057-110e.htm.* 18 Şubat 2012 tarihinde erişildi.

36 Yunhua Wang, "Knowledge economy and the development of the library", *Library Work&Research,* 6, 1999, 17-19.

37 Oya Gürdal, "Bilgi ekonomisi ve/veya yeni ekonominin reddettikleri", *Bilgi Dünyası,* 5(1), 2004, s.70

38 Chun Wei Choo, *Working with knowledge: How information professional help organizations manage what they know*, Library Management, 21(8), 2000, s. 397.

39 N. Clayton ve M. Hepworth (2006), "Public libraries in the knowledge economy". Elektronik adres: *http://www.localfutures.com/Assets/1956/public%20libraries%20in%20the%20knowledge%20economy.pdf.* 20 Ocak 2012 tarihinde erişildi.

40 Bülent Yılmaz, "Türkiye'nin bilgi toplumu politikasında kütüphane kurumuna yaklaşım", *Bilgi Dünyası,* 2 (11), 2010, s.264.

41 Okon E. Ani, Emmanuel U Atseye ve Jacop. E. Esin, "Issues and challenges of globalization of library in Nigeria in the 21st century", *Information Development*, 21/3, 2005, s.193

yapılarını radikal değişimlere uğratmıştır. Bu örgütlerden biri de hiç kuşkusuz bu tür işlemleri yürüterek enformasyon hizmeti sunan bilgi merkezleridir.

Küreselleşmenin ve uluslararası yakınlaşmanın baskısıyla bilgi merkezlerinin ve uzmanlarının çalışmaları oldukça genişlemiş ve böylece bilgi merkezi faaliyetlerinin yeniden tanımlanması gereği duyulmuştur... Farklı kullanıcı gruplarından gelen yeni talepler değişik açılardan bilgi merkezi faaliyetlerini etkilemiştir. Bu tepkiler ve talepler, çoğunlukla küreselleşmenin neden olduğu kapsamlı kurumsal değişimin bir sonucu kısmen de bir sebebidir[42].

Günümüzde küreselleşmenin bilgi merkezleri ve hizmetleri üzerindeki gözlenebilen önemli etkisine karşın Curry, Thiessen ve Kelley'e[43] göre kütüphanecilik dünyasına bakıldığında gelişmiş ülkelerde ve örgütlerde kütüphaneler arasındaki etkileşimler ve ortak çalışmalar yeni değildir. Bilginin ve enformasyon kaynaklarının sağlanması ve bilgi uzmanlığı anlayışı geçen yüzyılın ortalarından bu yana bilgi hizmetlerinde artarak devam etmektedir. Bazı konular küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkmıştır; ancak gelişmekte olan toplumlarda gelişmiş ülkelerin yardımlarıyla kütüphane hizmetleri konusunda araştırmalar teşvik edilmektedir. Küreselleşmenin etkileri hakkında diğer disiplinlerin literatürlerinde araştırmaların artmasına karşın; kütüphanecilik literatüründe, kütüphanecilik uygulamaları üzerinde bu fenomenin etkisi üzerine çok az araştırmanın ve incelemenin yapıldığı görülmektedir.

Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Bilgi Hizmetlerine Etkisi

Günümüzde tüm sektörsel faaliyetleri doğrudan etkileyen ve küreselleşmenin en temel göstergelerinden biri olan *bilgi ve iletişim teknolojileri, enformasyon kaynaklarının elektronik formatta üretilmesine neden olduğu gibi, elektronik formattaki enformasyonun iletimi, dağıtımı, yönetimi ve saklanması gibi işlemlerde de yoğun olarak kullanılmaktadır*[44]. Nitekim küreselleşme anlayışının etkin olduğu günümüz dünyasında *bilgi merkezlerinin enformasyon kaynaklarında önemli değişimler olmuştur. Buna örnek olarak elektronik enformasyon kaynakları gösterilebilir*"[45]. Bilgi ve iletişim teknolojileri enformasyon hizmetlerinin niteliğini ve niceliğini değiştirmiş, sanal ve/veya dijital bilgi merkezlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Nitekim bilgi merkezinde sunulan hizmetlerden olan danışma hizmetlerine bakıldığında,

Teknolojik gelişmeler sadece danışma hizmetlerinde kullanılan enformasyon kaynaklarının formatını değiştirmemiş aynı zamanda danışma hizmetlerinin kapsamını ve sunuş biçimini de değiştirmiştir. Kütüphaneler ve sahip oldukları enformasyon kaynakları kısmen internetin sanal dünyasına taşınmıştır. Sonuç olarak kütüphane kullanıcıları kütüphane dışından da enformasyon kaynaklarına erişebilmeye başlamışlardır. Kullanıcıların kendi kişisel bilgisayarlarıyla kütüphaneye gelmeden enformasyon kaynaklarına erişimi, birçok kütüphanenin ve kütüphane konsorsiyumlarının danışma hizmetlerini genişleterek sanal danışma hizmetleri oluşturmalarına neden olmuştur. Teknoloji, kullanıcılara zaman ve mekân sınırı olmaksızın dünyanın her tarafından enformasyon kaynaklarına ulaşmalarına olanak tanımıştır [46].

Uçak[47], *enformasyon hizmetlerinde değişime neden olan unsurları dört grup altında toplamaktadır. Bunlar; 1) bilgi ortamının değişmesi, 2) bilgi ve iletişim teknolojisindeki hızlı gelişim, internet ve web kullanımı, kullanıcı özelliklerinin ve beklentilerinin değişmesi, 3) eğitim ortamının değişmesi ve 4) kullanıcının eğitim ihtiyacının artmasıdır.* Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasıyla enformasyon hizmetlerinde yaşanan değişimler özetle şu şekilde sıralanmaktadır[48].

- Bilgi merkezlerinde basılı enformasyon kaynağı ile birlikte elektronik enformasyon kaynağına geniş ölçüde yer verilmektedir. Bu nedenle bilgi merkezi fiziksel önemini yitirmiş; ancak enformasyon hizmeti yeni bir anlam kazanmıştır. Geleneksel büyük örgütsel yapılanmalar yerlerini esnek, ufak; fakat hizmet ölçüsü geniş birçok erişim noktası bulunan örgütsel birimlere bırakmıştır.
- Yeni bilgi ve/veya enformasyon dünyası, kanun, tüzük, yönetmelik ve kurallarla yeni protokol ve anlaşmalar gerektirmeye başlamıştır.

42 Linda K. W. Becker, "Globalisation and changing practice for academic librarians in Australia: a literature review",. *Australian Academic&Research Libraries*, 37/2, 2006, s.84

43 Ann Curry, Tanya Thiessen ve Lorraine Kelley, "Library aid to developing countries in times of globalization: A literature review", *World Libraries*. Elektronik adres: *http://www.worlib.org/vol12no2/curry_v12n2.shtml.* 10 Mart 2012 tarihinde erişildi.

44 Rose B. Okiy, "Globalization and ICT in academic libraries in Nigeria: the way forward", *Library Philosophy&Practice*,12/2, 2010, s.3.

45 Bülent Yılmaz ve Hakan Aydın, "Bilgi politikası konusundaki uluslararası çalışmalarda kütüphane kurumuna yaklaşım: Avrupa birliği Lizbon stratejisi ile Birleşmiş Milletler dünya bilgi toplumu zirvesi", *Bilgi Dünyası*, 2/1, 2011, s.51.

46 "Guidelines for implementing and maintaining virtual reference services". Elektronik adres: *http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/rusa/resources/guidelines/virtual-reference-se.pdf.* 19 Ocak 2012 tarihinde erişildi.

47 Nazan Uçak (Özenç), "Değişen bilgi ortamının danışma hizmetine etkisi", *Türk Kütüphaneciliği*, 18/4, 2004, s.409.

48 Ayşe Üstün, "Teknolojik gelişmelerin kütüphane ve bilgi merkezlerine etkisi (yasalar açısından bir yaklaşım)", *Türk Kütüphaneciliği*, 8/3, 1994, s.219-220.

- Enformasyon hizmetlerine yönelik yazılım endüstrisinin doğmasına ve gelişmesine neden olmuştur.
- Çevrimiçi kataloglar, çevrimiçi tarama elektronik yayıncılık gibi olanaklarla seçimli enformasyon hizmetleri verilerek, bilgi arzı ve talebi öğelerinin birbirine yaklaşması sağlanmıştır.
- Kullanıcı hizmetleri çeşitlilik, iş akışı ise hızlılık kazanmıştır. Kullanıcının ya da belgelerin dolaşması yerine bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak bilgi ve belge dolaşımına önem verilmiş kullanıcının masasına kadar ulaştırılmıştır.
- Bilgi merkezleri arasında işbirliği standartlaşma ve kaynak paylaşımı ilkeleri yeni bir anlam kazanmış geleneksel kütüphane kaynakları örgütü, bilgi örgütü biçimine dönüşmüş; dizinleme ve thesaurus (kavramlar dizini) gibi kavramlarla bu alanlardaki çalışmalar önem kazanmıştır.

Küreselleşmenin günümüzdeki en büyük destekçilerinden biri kuşkusuz bugün bir fenomen olarak değerlendirilen internettir. *İnternet'in kullanımının basit ve herkese açık olması, hem bilginin küreselleşmesini hem de hızlı yayılmasını sağlamıştır*[49]. İnternet teknolojileri enformasyon hizmetlerinin sunuş biçimini ve yapısını değiştirmiştir.

Bilgi merkezleri insanlara enformasyon sunma, enformasyon hizmetleri sağlama açısından artık tek seçenek değildir. Google ya da Youtube insanlara bilgi merkezlerinin sunabildiğinden daha fazla enformasyon sunan kuruluşlar haline gelmiştir. Google Books projesiyle binlerce kitap dijital ortama aktarılmış durumda ve bu sayı her geçen gün artmaktadır. Bütün bu gelişmeler küreselleşme kavramıyla yakından ilgilidir. Dolayısıyla bilgi merkezlerine ve bilgi uzmanlarına büyük görevler düşmektedir. Bilgi uzmanlarının fiziksel sınırların kalktığı dünyaya, bilgi merkezinin hizmetlerini ve enformasyon kaynaklarını taşımaları gerekmektedir. Nitekim gelişmiş ülkelerdeki bilgi merkezleri kataloglarını, dermelerini web ortamına, Google ve diğer tarama motorları aracılığıyla taranabilen ortama aktarmaktadırlar[50].

Günümüzde kullanıcı artık web üzerinden gerektiğinde dünyadaki hemen hemen tüm bilgi merkezlerinden katalog taraması yapabilmekte ve bilgi merkezinin abone olduğu veri tabanlarından elektronik enformasyon kaynaklarına ücretli ya da ücretsiz ulaşabilmektedir. Bilgi uzmanları ise, kullanıcılarla yüz yüze gelmeden yine web üzerinden kullanıcıların sorularını yanıtlayabilmekte, onların bilgi ve enformasyon gereksinimini karşılamaya yönelik çalışmalar yapabilmektedir. Ayrıca bilgi uzmanları, farklı ülkelerdeki meslektaşlarıyla hizmet kalitesini yükseltebilmek amacıyla bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla fikir alış verişinde bulunmakta, enformasyon hizmetlerini farklı zamanlarda ve farklı platformlarda tartışmaya ve önerilerde bulunmaya yönelik çalışmalar yapmaktadırlar.

Enformasyon Hizmetlerine Yönelik Öne Çıkan Uluslararası Bazı Çalışmalar

Küreselleşme ve teknolojik ilerleme, dünya ölçeğinde bilgi merkezleri ve bilgi uzmanları arasındaki işbirliğini arttırmış bunların uluslararası düzeyde etkileşimini sağlamıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin enformasyon hizmetlerinde yoğun olarak kullanılması, enformasyon kaynaklarına ulaşılması ve bu kaynakların değişimi işlemlerinde bilgi merkezlerinin uluslararası çapta diğer bilgi merkezleriyle işbirliği yapmalarını zorunlu kılmıştır. Mülkiyet ve telif hakları çerçevesinde bilgi merkezleri kendi aralarında veri tabanlarının, dergilerin ve diğer enformasyon kaynaklarının değişimini gerçekleştirmektedirler[51].

Özellikle *enformasyon hizmetlerinin düzenlenmesi ve buna yönelik standartların belirlenmesi, enformasyon hizmetlerinin değerini anlatma ve üyelerinin isteklerini temsil etme gibi görevler üstlenen ve 150 ülkede 1600 üyesi bulunan, yaklaşık 2.500 milyar kayıtlı bilgi merkezi kullanıcısına hizmet sunan uluslararası bir federasyon olan IFLA, ulusal ve uluslararası enformasyon hizmetlerini etkileyen ve yönlendiren çalışmalar yapmaktadır*[52]. Ayrıca

1967 yılında bir grup kütüphane yöneticisinin, bilgisayar teknolojilerini birleştirerek çevrimiçi katalog paylaşımıyla hizmetleri geliştirme ve masrafları azalma amacı doğrultusunda birlikte çalışma fikriyle ortaya çıkan OCLC, küresel anlamda enformasyon hizmetlerini yönlendirebilmektedir. OCLC bugün işbirliğini genişletme düşüncesiyle teknolojiyi kullanarak 170 ülkede yaklaşık 29.500 kütüphane, arşiv ve müzenin üye olduğu ve her yıl 235 milyondan fazla materyalin katalogunu kütüphanelere sağlayarak, en çok kullanılan kataloglama paylaşım sistemiyle dünya çapında bir organizasyon konumuna ulaşmıştır. Kütüphanelere destek olmak için bu işbirliği dijital materyaller, materyal payla-

49 Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği, *Avrupa Birliği yolunda bilgi toplumu ve Türkiye* (Rapor No: T/2001-6/301), İstanbul 2001, s.22.

50 Yaşar Tonta, "Küreselleşen dünyada, üniversiteler ve kütüphanelerin rolleri". Elektronik adres: *http://library.atilim.edu.tr/bulten/sayilar/2010-12/soylesi.html.* 01 Şubat 2012 tarihinde erişildi.

51 Peter Johan Lor, "Foreword", Ismael Abdullahi (Ed.). *Global library and information science: a textbook for students and educators*, International Federation of Library AssociationsandInstitutions Publications 136/137, The Hague-The Netherlands 2009, s. 9-10.

52 Lor, *aynı yer*; IFLA, "About *IFLA*". Elektronik adres: *http://www.ifla.org/en/about.* 04 Mart 2012 tarihinde erişildi;

şımı, danışma hizmetleri, derme yönetimi ve iş akışı yönetimi alanlarında artarak genişlemektedir[53].

Birçok kütüphane sağlanan işbirliği ile dijital kütüphane hizmetinin yararlarının farkına varmıştır. Dijital enformasyon hizmetleri için çeşitli projeler hazırlanmıştır. Bunlardan en dikkat çekici olanı ise, 2002 yılında Kongre Kütüphanesi (LC) ve OCLC'nin işbirliği ile oluşturulan "Dijital Danışma Hizmeti İşbirliğidir" (CDRS)[54].

Bu işbirliğinin temel amacı, dünyadaki kütüphanelerin ve kütüphanecilerin ulaşabileceği bir iletişim ağı oluşturarak dijital danışma hizmeti sunmaktır. Nitekim daha sonra bir pilot proje oluşturularak Amerika, Kanada, İngiltere başta olmak üzere Avrupa'dan ve Asya'dan değişik türlerde 260'ın üzerinde kütüphane bu projeye katılmıştır. 2002 Haziran ayında LC ve OCLC Question Point projesini geliştirmişlerdir. Bununla birlikte daha sonra dijital danışma hizmetlerine yönelik çeşitli işbirliği projeleri oluşturulmuştur. The Virtual Reference Desk (VRD), Ask a Librarian, Automatic Reference Librarians for the World Wide Web ve SIFTER bu işbirliği projelerinden birkaçıdır".

Arşiv hizmetlerine yönelik olarak oluşturulmuş çeşitli uluslararası örgütlerin olduğu görülmektedir. Bunlardan

Uluslararası Arşiv Konseyi[55], dünya arşiv mirasının korunmasını, bakımını, kullanımını ve belgelerin etkin yönetimini amaç edinen ve bu yönde çalışmalar yapan ve üyelerinin finanse ettiği bir sivil toplum örgütüdür. Bu örgüt altmış yılı aşkın bir süredir iyi bir arşiv yönetimini ve kayıtlı mirasın fiziksel korunmasını savunmak için saygın standartlar ve uygulamalar üretmek; diyalogu, değişimi, bilgi ve uzmanlık aktarımını teşvik etmek için dünya genelindeki arşiv kurumlarını ve uygulayıcıları birleştiren faaliyetler yürütmektedir. Bu örgütün 195 ülkeden yaklaşık 1500 üyesi bulunmaktadır[56].

Arşiv çalışmalarına yönelik öne çıkan bir diğer uluslararası örgüt ise, 1969 yılında Amsterdam'da kurulan Uluslararası Görsel İşitsel Arşivleri Derneği'dir[57]. *Bu derneğin 70'ten fazla ülkede üyesi bulunmaktadır. Bu dernek kaydedilmiş sesli ve görsel belgeleri korumak amacıyla uluslararası işbirliği çalışmaları yapmaktadır*[58]. Ayrıca belge yönetimi alanında bir takım uluslararası düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerden öne çıkanları şunlardır:

ISAAR (CPF): International Standart Archival Authority Records for Corporate Bodies, Persons and Families; Tüzel Kuruluşlar, Kişiler ve Aileler için Uluslararası Standart Arşiv Yetke Belgesi.

EAD: Encoded Archival Finding Aids ya da Encoded Arhival Description; Arşiv Erişim Araçlarına Yönelik Kodlama Standartları.

ISO 15489 Uluslararası Belge Yönetim Standardı.

ANSI/ARMA Standartları

MoReq (Model Requirements for Electronic Records Management: Elektronik Belge Yönetimi Model Gereklilikleri[59].

Bugün artık küreselleşmenin de etkisiyle bilgi uzmanları, bilgi merkezlerindeki sorunları ele almak ve bunları gidermek için IFLA, OCLC, UNESCO ve benzeri diğer örgütlerce yapılan çalışmaların sonucunda ortaya çıkan önerilerin farkında olarak hizmet sunmaktadır[60]. Bu durum, küreselleşme olgusunun ve beraberinde getirdiği yapılanmaların hem ulusal hem de uluslararası düzeyde enformasyon hizmetlerini nasıl etkilediğini göstermesi açısından önemlidir. Bilgi toplumu olmanın gereği ve küreselleşmenin de etkisiyle bilgi merkezlerinin dermelerinin niteliği ve niceliği değişmiş, özellikle internet gibi araçlar kullanılarak enformasyon hizmeti sunma ön plana çıkmıştır.

Ayrıca küreselleşmenin ve teknolojinin etkisiyle -bilgi merkezleri ve kullanıcılar açısından- enformasyon kaynaklarına kolayca erişilebilen bir dönem yaşanmaktadır.

Enformasyon hizmetlerinin küreselleşmesi, dünyadaki farklı bilgi merkezleri arasındaki karşılıklı dayanışmanın, uyumun ve işbirliğinin hem insan hem de materyal açısından gelişmesini ifade etmektedir. Esasen küreselleşme, ülkeler ve toplumlar arasındaki bilgi ve enformasyon akışının yapay sınırlarını ortadan kaldırmış, dünyadaki insanların, bölgelerin veya ülkelerin entegrasyonunu sağlamıştır[61].

Bu gelişmelerle birlikte, bilginin hem ürün hem de hizmet üretiminde kullanılması ve enformasyon kaynaklarının ticari bir meta niteliği kazanması -özellikle küreselleşmenin de etkisiyle-bu kaynakları uluslararası alanda pazarlayan aracı kurumların doğmasına neden olmuştur. EBSCO, Blackwell, Eric, Wiley InterScience, Emerald ve OCLC vb.

53 OCLC, "*A unique cooperativ venture*". Elektronik adres: *http://www.oclc.org/ca/en/about/cooperation/default.htm* 03 Şubat 2012 tarihinde erişildi.

54 Collaborative Digital Reference Services.

55 The International Council on Archives (ICA).

56 About ICA, "An Introduction to Our Organization". Elektronik adres: *http://www.ica.org/102/about-ica/an-introduction-to-our-organization.html* 19 Nisan 2012 tarihinde erişildi.

57 The International Association of Sound and Audiovisual Archives (IASA)

58 About IASA, Elektronik adres: *http://www.iasa-web.org/about-iasa* 19 Nisan 2012 tarihinde erişildi.

59 Külcü, Hande Uzun ve Külcü, Özgür, "Değişen Koşullarda Kurumsal Belge ve Arşiv Hizmetleri: bir Uygulama Örneği Olarak Türkiye Kızılay Derneği", Elektronik adres: *http://by2007.bilgiyonetimi.net/bildiriler/kulcu_kulcu-ppt.pdf* 10 Nisan 2012 tarihinde erişildi.

60 Angels Massimo, Think globally, act locally-manage multiculturally, J. L. Mullins(Ed.), *Library management and marketing in a multicultural world*, International Federation of Library AssociationsandInstitutions Publications 125, The Hague-The Netherlands 2007, s. 10.

61 Ani, Atseye ve Esin, *a.g.m.*, s. 194-194.

gibi enformasyon hizmetlerini pazarlayan kurumlar, uluslararası müşteri pazar paylarını arttırmak için ürünlerini, gelişmekte olan ülkelere pazarlamaya yönelik küresel stratejiler tasarlamışlardır. Bu kurumlar elektronik ortamda topladıkları bilimsel çalışmaları (kitap, makale, bildiri vs. gibi) veri tabanları aracılığıyla bugün neredeyse dünyadaki birçok bilgi merkezine pazarlayabilmektedir. Sürekli güncellenen veri tabanlarıyla ve belli bir dönemi kapsayan abonelik sistemiyle çalışan bu kurumların küresel düzeyde önemli oranda müşteri portföyüne sahip oldukları görülmektedir. *Bazı kütüphaneciler küreselleşmenin sosyal, kültürel ve ekonomik gelişme için itici bir güç olduğuna dikkat çekerek, bu olgunun dünyadaki farklı insanlar arasında birbirlerini anlama ve etkileşim için yeni fırsatlar sunduğunu ve/veya yarattığını ileri sürmektedirler*[62].

Sonuç

Küreselleşmenin hem sonuçlarından hem de tetikleyici unsurlarından olan bilgi ve iletişim teknolojilerinin baş döndürücü gelişimi ve internetin hizmetlerde kullanımı, bilgi merkezi olarak adlandırılan, temelde kullanıcıların enformasyon ihtiyacını karşılamakla yükümlü kurumların yapıları ile hizmet sunma biçimlerini derinden etkilemiştir. Bu değişim karşısında kültüre hizmet ve bilime katkı misyonu üstlenen bilgi merkezleri küreselleşme ve küreselleşmenin beraberinde getirdiği çoğu zaman zorunlu olan uyum sürecine katılma gereği duymuştur. Dolayısıyla bu zorunluluk bilgi merkezi dermesinin formunu ve bilgi merkezinin hizmet sunma şeklini değiştirmiştir.

Küreselleşmenin etkilerinin yoğun bir şekilde hissedildiği günümüz dünyasında bilgi merkezleri kullanıcılarının taleplerini karşılayabilmek amacıyla basılı enformasyon kaynaklarından öte daha çok elektronik enformasyon kaynaklarına yatırım yapmakta ve bu kaynakları elde etmek için bütçelerinden önemli miktarda mali kaynak ayırmaktadır. Bu bağlamda küreselleşmenin de etkisiyle bilgi merkezlerinin elektronik ortamda veri tabanlarını pazarlayan büyük şirketlere bağımlılıkları gittikçe artmaktadır.

Bir diğer açıdan ise küreselleşmenin geçmişte de var olduğu; fakat etkisinin bölgesel ve sınırlı kaldığı, buna karşın günümüzde ise neredeyse tüm örgütleri, toplumları ve devletleri siyasi, ekonomik, sosyolojik, teknolojik ve kültürel alanlarda az ya da çok mutlak etkilediğidir. Egemen güçlerin ve toplumların kültürel değerlerini bilgi ve iletişim teknolojilerini de kullanarak ihraç ettikleri ve/veya pazarladıkları özellikle savunmasız ve zayıf toplumları kültürel deformasyona uğrattıkları küreselleşmenin bir diğer sonucu olarak değerlendirilebilir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin özellikle de internetin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel etkilerinin yoğun olarak hissedildiği günümüzde bu araçların küreselleşmenin amacına ve uygulanmasına hizmet ettikleri öngörülebilir. İnternet üzerinden gereksinim duyulan her türlü bilgiye ve enformasyona rahatlıkla erişilebildiği küresel dünyada bilgi merkezleri ve hizmetleri nitelik ve nicelik açısından yeni boyutlar kazanmaktadır. Enformasyon hizmetlerinin daha verimli, amaca ulaştırıcı, kullanıcıyı tatmin edici düzeyde olabilmesi için, bilgi merkezlerinin teknoloji odaklı yeni politikalar üretmeleri ve küresel dünyaya uyumlarını sağlamaları gelecekte ortaya çıkabilecek teknolojik yeniliklere ve küreselleşmenin getirebileceği olumsuz sonuçlara karşı hazırlık yapmaları adına da önemlidir. Dowling ve Fiels'e[63] göre *küreselleşme ve bilgi çağı, bilgi merkezleri için interneti, dijital kaynakları ve yeni teknolojileri kullanarak enformasyon hizmeti sunmada büyük fırsatlar doğurmaktadır. Bilgi merkezleri ve bilgi uzmanları, yeni teknolojilere ve hizmetlere uyum sağlamalı ve bunları uygulamalıdır. Kullanıcıların isteklerine yanıt verememeleri durumunda bilgi merkezleri kendilerini küreselleşmenin ve bilgi çağının gerisinde bulacaklardır.*

Ayrıca küreselleşme gereği uyum, ülkeler, toplumlar ve örgütler için kaçınılmaz bir gerçektir. Siyasi sınırların eskisi kadar belirleyici olmadığı politik, kültürel, ekonomik ve teknolojik etkileşimin yoğun olarak yaşandığı günümüzde ülkelerin, toplumların ve örgütlerin küreselleşmenin neden olabileceği zararlardan korunabilmesi ve avantajlarından yararlanabilmesi için esnek, tutarlı ve dengeli politikalar üretmelerinin ve bu politikaları izlemelerinin bir zorunluluk halini aldığı savunulabilir.

Kütüphanecilik ve Bilgi Bilim literatürüne bakıldığında görülmektedir ki küreselleşme kavramının enformasyon hizmetleri üzerinde etkilerinin neler olduğu konusu çok az araştırma ve incelemeye kaynak olmuştur. Nitekim bu iki kavram arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve incelenmesi bilgi merkezlerinin, küreselleşmenin beraberinde getirdiği dinamik ve karmaşık ortamda kendilerini yeniden konumlandırmalarına katkı sağlayacaktır.

62 David Norman, "Taking Library Services Around The World". Elektronik adres: *http://www.ala.org/ala/alonline/techspeaking/2001columns1/november2001.cfm* 13 Şubat 2012 tarihinde erişildi.

63 Michael Dowling ve Keith Michael Fields, Global roles of libraryassociation, Ismael Abdullahi (Ed.), *Global library and information science: A textbook for students and educators*, International Federation of Library Associations and Institutions Publications 136/137, The Hague- The Netherlands 2009, s. 564.

Kaynakça

About IASA, Elektronik adres: *http://www.iasa-web.org/about-iasa* 19 Nisan 2012 tarihinde erişildi.

About ICA, Elektronik adres: *http://www.ica.org/102/about-ica/an-introduction-to-our-organization.html* 19 Nisan 2012 tarihinde erişildi.

Ani, Okon E. Atseye, Emmanuel. U. ve Esin Jacop. E., "Issues and Challenges of Globalization of Library in Nigeria in The 21st Century", *Information Development*, 21/3, 2005, s. 193-201

Arahova Antonia ve Kapidakis, Sarantos, "Globalization and Library Management: Practical Ideas For Effective Strategic Methods". J. L. Mullins (Ed.). *Library Management and Marketing in a Multicultural World*, International Federation of Library Association Sand Institutions Publications, The Hague-The Netherlands 2007, s. 192-208

Becker, Linda K. W., "Globalisation and Changing Practice For Academic Librarians in Australia: A Literature Review", *Australian Academic&Research Libraries*, 37/2, 2006, s. 82-99

Bonefeld, Werner, "The Politics of Change: Ideology and Critique, Common Sense", *Journal of the Edinburgh Conference of Socialist Economists*, December 1999, s. 76-90

Carter, Chris. Clegg, Stewart R. Kornberger Martin ve Schweitzer, Jochen, *Strategy: Theory and Practice*, London, 2011.

Choo, Chun Wei, "Working with Knowledge: How Information Professionals Help Organizations Manage WhatTthey Know". *Library Management*, 21/8, 2000, s. 395-403

Clayton, N. ve Hepworth, M. (2006), "Public Libraries in The Knowledge Economy". Elektronik adres: *http://www.localfutures.com/Assets/1956/public%20libraries%20in%20the%20knowledge%20economy.pdf.* 20 Ocak 2012 tarihinde erişildi.

Curry, Ann. Thiessen, Tanya ve Kelley, Lorraine, "Library Aid to Developing Countries in Times of Globalization: A Literature Review", Elektronik adres: *http://www.worlib.org/vol12no2/curry_v12n2.shtml.* 10 Mart 2012 tarihinde erişildi.

Dierks, Rosa Gomez, Introduction to Globalization: Political and Economic Perspectives For The New Century. Illinois, 2011.

Dowling, Michael ve Fiels, Keith Michael, "Global Roles of Library Association", Ismael Abdullahi (Ed.). *Global Library and Information Science: A Textbook For Students and Educators*, International Federation of Library Associations and Institutions Publications, The Hague- The Netherlands 2009, s. 564-578

Ervin, Justin ve Smith, Zachary Alden, *Globalization: A Reference Handbook*, ABC-CLIO, California 2008

Fischer, Stanley, "Globalization And Its Challenges". Elektronik adres: *http://www.iie.com/fischer/pdf/fischer011903.pdf* 15 Mart 2012 tarihinde erişildi.

Giddens, Anthony, *The Consequences of Modernity*, Standford University Press, California 1999

Globalization 101, "Culture and Globalization". Elektronik adres: *http://www.globalization101.org/uploads/File/Culture/cultall2010.pdf* 11 Mart 2012 tarihinde erişildi.

Globalization 101, "Technology and Globalization". Elektronik adres: *http://www.globalization101.org/uploads/File/Technology/tech2010.pdf* 12 Mart 2012 tarihinde erişildi.

Guidelines For Implementing and Maintaining Virtual Reference Services. Elektronik adres: *http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/rusa/resources/guidelines/virtual-reference-se.pdf.* 19 Ocak 2012 tarihinde erişildi

Gunter, Bernhartd G. ve Hoeven, Rolph Van Der, "The Social Dimension of Globalization: A Review of The Literature". *International Labour Review*. 143/1-2, 2004, s. 7-43

Gupta, Satya Dev, *The Political Economy of Globalization*. Norwell, Massachusetts, 1997.

Gürdal, Oya, "Bilgi Ekonomisi ve/veya Yeni Ekonominin Reddettikleri". *Bilgi Dünyası*. 5/1, 2004, s. 48-73

Hayes Helen, "The Role of Libraries in The Knowledge Economy", *Serials: The Journal For The Serials Community,* 17/3, 2004, s. 231-238.

Houghton, John ve Sheehan, Peter, "A Primer on The Knowledge Economy". Elektronik adres: *http://www.cfses.com/documents/knowledgeeconprimer.pdf.* 13 Ocak 2012 tarihinde erişildi.

IFLA, "About IFLA", Elektronik adres: *http://www.ifla.org/en/about.* 04 Mart 2012 tarihinde erişildi

Kaymakçı, Oğuz, "Kavramsal ve Kuramsal ve Tarihsel Açıdan Küreselleşmeye Giriş", Kaymakçı, Oğuz (Ed.),*Küreselleşme Üzerine Notlar*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2007, s. 3-47

Keyman, E. Fuat, *Türkiye ve Radikal Demokrasi*. İstanbul, 2000.

Köse, H. Ömer, "Küreselleşme Sürecinde Devletin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü", *Sayıştay Dergisi* 49, 2003, s. 3-46.

Külcü, Hande Uzun ve Külcü, Özgür, "Değişen

Koşullarda Kurumsal Belge ve Arşiv Hizmetleri: bir Uygulama Örneği Olarak Türkiye Kızılay Derneği", Elektronik adres: *http://by2007.bilgiyonetimi.net/bildiriler/kulcu_kulcu-ppt.pdf* 10 Nisan 2012 tarihinde erişildi.

Lor, Peter Johan, "Foreword". Ismael Abdullahi (Ed.). *Global Library and Informatiom Science: A Textbook For Students and Educators,* International Federation of Library Association sand Institutions Publications 136/137, The Hague-The Netherlands 2009, s. 9-10.

Massimo, Angels, "Think Globally, Act Locally-Manage Multiculturally", J. L. Mullins (Ed.). *Library Management and Marketing in A Multicultural World*,International Federation of Library Association Sand Institutions Publications 125, The Hague-The Netherlands 2007, s. 3-12

Mooney, Annabelle ve Evans, Betsy, *Globalization: The Key Concepts*, Routledge, New York 2007

Norman, David "Taking Library Services Around The World". Elektronik adres: *http://www.ala.org/ala/alonline/techspeaking/2001columns1/november2001.cfm* 13 Şubat 2012 tarihinde erişildi.

OCLC, "A Unique Cooperative Venture", Elektronik adres: *http://www.oclc.org/ca/en/about/cooperation/default.htm* 03 Şubat 2012 tarihinde erişildi.

OECD, (1996), "The Knowledge-Based Economy". Elektronik adres: *http://www.oecd.org/dataoecd/51/8/1913021.pdf.* 13 Temmuz 2012 tarihinde erişildi.

Okiy, Rose B., "Globalization and ICT in Academic Libraries in Nigeria: The Way Forward". *Library Philosophy&Practice,* ,12/2, 2010, s. 1-10

Pieterse, Jan Nederveen, *Globalization and Culture*, Rowman&Little field Publishers, Maryland 2009

Ramos, C. C. R., *Globalization and Technology,* Rex BookStore, Manila 2004

Robertson, Roland, *Globalization: Social Theory and Global Culture*, Sage Publication, London 2000

Shanhong, Tang, "Knowledge Management in Libraries in The 21st Century". Elektronik adres: *http://archive.ifla.org/IV/ifla66/papers/057-110e.htm.* 18 Şubat 2012 tarihinde erişildi.

Sharma, Sumati, Kumar, Ashok ve Singh, Mohinder, "Digital Reference Services". *DESIDOC Bulletin of Information Technology*, 24/6, 2004, s. 11-18.

Sherikar, Amruth, Jange, Suresh ve Jadhav, Sanjeev, "Digital Reference Services in The Web Based Information World", 4th. International Convention CALIBER-2006'da sunulan bildiri, Elektronik adres: http://shodhganga.inflibnet.ac.in/dxml/bitstream/handle/1944/1330/49.pdf?sequence=1, s.444. 10 Şubat 2012 tarihinde erişildi

Singh, Diljit (2004). "Reference Services in The Digital Age", Conference on Library Management in The 21th Century'de sunulan bildiri. Elektronik adres: *http://rizal.lib.admu.edu.ph/rlconflibmgt/PDF/singh.pdf*, s.6. 10 Şubat 2012 tarihinde erişildi.

Steger, Manfred, *Globalization*, Sterling Publishing, New York 2009

Şen, Y. Furkan, *Globalleşme Sürecinde Milliyetçilik Trendleri ve Ulus-Devlet*. Yargı Yayınları, Ankara 2004

Teeple, Gary, "What is Gobalization?, S. McBride ve J. Wiseman (Eds., *Globalisation And Its Discontents,* Palgrave Publishers, New York 2000, 9-23

Tonta, Yaşar, "Küreselleşen Dünyada, Üniversiteler ve Kütüphanelerin Rolleri". Elektronik adres: *http://library.atilim.edu.tr/bulten/sayilar/2010-12/soylesi.html.* 01 Şubat 2012 tarihinde erişildi.

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği, "Avrupa Birliği Yolunda Bilgi Toplumu *ve Türkiye* (Rapor No: T/2001-6/301), İstanbul 2001

Uçak (Özenç), Nazan, "Değişen Bilgi Ortamının Danışma Hizmetine Etkisi", *Türk Kütüphaneciliği*, 18/4, 2004, s. 407-417

Üstün, Ayşe, "Teknolojik Gelişmelerin Kütüphane ve Bilgi Merkezlerine Etkisi (Yasalar Açısından Bir Yaklaşım)". *Türk Kütüphaneciliği*, 8/3, 1994, s. 217-229

Volkow, Natalia ve Avgerou, Chrisanthi, "The Role of Information Technology in Developing Countries in The Process of Globalisation", M. Odedra-Straub, R. WO Okot-Uma ve G. Cyranek (Eds.), *Information Technology and Globalisation: Implications for Developing Countries*, Commonwealth Secretariat, London 1995, s. 52-65

Wang, Yunhua, "Knowledge Economy and The Development of The Library". *Library Work&Research*, 6, 1999, s. 17-19.

Welfens, Paul J. J., *Globalization of The Economy, Unemployment and Innovation: Structural Change, Schumpetrian Adjustment, and New Policy Challenges*. Springer, New York 1999

Yılmaz, Bülent ve Aydın, Hakan, "Bilgi Politikası Konusundaki Uluslararası Çalışmalarda Kütüphane Kurumuna Yaklaşım: Avrupa birliği Lizbon Stratejisi ile Birleşmiş Milletler Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi", *Bilgi Dünyası*, 2/1, 2011, s. 46-69

Yılmaz, Bülent, "Türkiye'nin Bilgi Toplumu Politikasında Kütüphane Kurumuna Yaklaşım". *Bilgi Dünyası,* 2/11, 2010, s. 263-289